

Szakmai beszámoló a 204108/01356 azonosító számú pályázathoz

„Nemzetiségi sors Komárom-Esztergom megyében 1945 után” című konferencia megrendezése

A konferencia megvalósításának eredményessége, szakmai tapasztalatai

A Magyar Nemzeti Levéltár Komárom-Esztergom Megyei Levéltára 2017. április 20-án „Nemzetiségi sors Komárom-Esztergom megyében 1945 után” címmel rendezett tudományos konferenciát a Szent Adalbert Központban (2500 Esztergom, Szent István tér 10.).

Dr. Wencz Balázs levéltár-igazgató bevezető szavai után **Dr. Kancz Csaba**, a Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal kormány megbízottja köszöntötte a megjelent érdeklődő közönséget, köztük a Petőfi Sándor Általános Iskola diákjait, akik Hegedűsné Dobránszky Ildikó vezetésével vettek részt rendezvényünkön. Köszöntőjében hangsúlyozta, mennyire meghatározó a megye településeinek mintegy a fele tekintetében az ott élő nemzetiségek településfejlődésre gyakorolt hatása, melyre mindannyian büszkék vagyunk. Esztergom város polgármestere, **Romanek Etelka** köszöntőjében kiemelte a magyarországi nemzetiségek megbecsülését, párhuzamba állítva a határon túl élő magyarság sorsával. A konferencia levezető elnöke **Prof. Dr. Ö. Kovács József**, a Magyar Nemzeti Levéltár megyei főigazgató-helyettese volt.

A rendezvényen mintegy 100 fő vett részt, mely jelentős mértékben felülmúlta ez irányú várakozásainkat. Mindez a közérdeklődést felkeltő témaválasztáson és az eredményes PR tevékenységen túl annak volt köszönhető, hogy konferenciánkra olyan országosan és/vagy helyi szinten elismert történészek, levéltáros kollégák illetve muzeológusok fogadták el előadói minőségben a meghívásunkat, akiknek a legújabb kutatási eredményei számos, múltunk iránt fogékony személy érdeklődését felkeltették. Az esztergomi oktatási intézményekkel kialakított kapcsolatnak (levéltár-pedagógiai foglalkozások) köszönhetően a helytörténet iránt érdeklődő diákság is jelentős létszámban képviseltette magát a rendezvényünkön.

Az előadások sorát **Prof. Dr. Romsics Ignác** történész (Eszterházy Károly Egyetem, Eger) nyitotta meg Kárpát-medencei ki- és áttelepítések a II. világháború után címmel.

Dikciójának köszönhetően átfogó képet kaptunk az első világháborút lezáró trianoni béke Magyarországot területi és nemzetiségi tekintetben érintő hatásairól, a későbbi visszacsatolásokról, ezzel megismerve az 1945 után kialakuló helyzet előtörténetét. Az elcsatolt területeken rekedt magyar lakosságot, valamint a trianoni Magyarországon élő nemzetiségeket érintő viszontagságos időszak bemutatásával pontos képet kapott a hallgatóság erről a százezreket érintő tragédiáról.

Dr. L. Balogh Béni, a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárának főlevéltárosa „A magyarországi németek Szovjetunióba hurcolása 1944–1945-ben” című előadásában Kaufman Jakab kismányoki polgár kálváriáján keresztül kaphattunk képet az elhurcoltatásról, mely nem mosható össze a németek későbbi kollektív felelősségre vonásával. Az MNL Országos Levéltára több száz dokumentumot őriz, mely ezzel a témával foglalkozik, ám kiemelkedőek azon iratok, melyekben az elhurcoltak, vagy azok leszármazottai ismertetik személyes történetüket. Áttekintést kaphattunk a historiográfia és könyvészet e témával foglalkozó kiadványairól, valamint az internálások elrendeléséről és jogi hátteréről, miközben az előadó a GUPVI és a GULAG táborok közötti különbséget is hangsúlyozta.

Dr. Wencz Balázs, a MNL Komárom-Esztergom Megyei Levéltárának igazgatója a Magyar Kommunista Párt 1945–1948 között Komárom-Esztergom vármegyében folytatott nemzetiségpolitikájáról szóló előadásában világított rá a nemzetiségi lakosság sorsára. A háborút követően folytatódtak a korábban már elkezdődött diszkriminatív intézkedések, például elkobozták a Volksbund-tagok birtokait, sőt még azok földjét is kisajátíthatták, akik német hangzású családi nevet viseltek. Az előadó részletesen ismertette a kitelepítések megyei eseményeit (melyre az 1945. december 29-én megjelent rendeletet követően két lépcsőben került sor), annak pártpolitikai aspektusait (pártszervezés, szénecsata), emellett az 1945. és az 1947. évi választások helyi eredményeit is elemezte a téma megvilágításában.

Dr. Kövecses Varga Etelka etnográfus-régész (MNM Balassa Bálint Múzeuma, Esztergom) Megélhetési lehetőségek az Esztergom környéki nemzetiségi falvakban 1945 után címmel tartott előadást, melyben az elmúlt évtizedek sajátos gyűjtőmunkájának eredményeit mutatta be az egykori Dorogi járás nemzetiségi településeinek területén. Átfogó képet kaptunk a családok helyzetéről, melyeknek egy-egy „kétlaki” tagja a dorogi szénmedence bányáiban, majd a Duna-menti iparvidék különböző üzemeiben helyezkedtek el, ezzel biztosítva a család megélhetését. Fontos észrevétel a környék településeinek vizsgálatakor, hogy 1945 után sokak számára a megalakuló termelőszövetkezetek, állami gazdaságok illetve a különböző mellékágazatok szolgálták a megélhetés alapjául.

Busa Mónika, a Kuny Domokos Múzeum (Tata) néprajzosa „Még mindig van nyoma, bár az emberek már ’összeházasodnak’, de az én generációm még emlékszik!” Történetek a Komárom-Esztergom megyei nemzetiségi gyűjteményekből címmel tartott előadásában azon kutatási és vizsgálati eredményeit tárta fel, mely az emberi sorsok, életutak, élettörténetek az 1945 után a nemzetiségeket érintő folyamatok empirikus oldalát mutatták be. Kiemelte, hogy a meghurcoltatások miatti bizonytalanság, az identitásban bekövetkező töréspontok fontos részei a jelenkori német közösségek önmagáról alkotott képének.

Móser Tamás néprajzos (Néprajzi Múzeum, Budapest) „Mennünk nem kellett, de nem is maradhattunk...” Egy meg nem történt kitelepítés emlékezete Tarjánban címmel tárta fel a közönség előtt a község lakosságának emlékében élő meghurcoltatások időszakát. A kollektív bűnösség időszakának terhe, a kitelepítések sérelmei a mai napig él a lakosság tudatában. A II. világháború utáni kötelező kitelepítések nem sújtották olyan mértékben a tarjániakat, mint más települések lakosságát, ezért – sajátos módon – mind a mai napig egyfajta lelkiismeret-furdalást érez a falu népe.

Horváth Attila főlevéltáros (MNL Komárom-Esztergom Megyei Levéltára) az MNL Komárom-Esztergom Megyei Levéltárának őrizetében lévő, az esztergomi roma lakosságra vonatkozó forrásokat vette számba, idézve is az iratokból. Rendkívül érdekes és értékes adatok kerültek elő a korabeli roma lakosság által űzött foglalkozások, iskolázottság, lakásviszonyok tekintetében, ezzel is jobban megértve ennek az etnikai csoportnak a korabeli magyar társadalomban betöltött szerepét, sorsának alakulását.

A rendezvény megvalósítása során a támogatási szerződés 11. pontjában meghatározott PR rendelkezések szerint jártunk el.

A támogatási szerződés 17. pontjának rendelkezéseit betartva a támogatás összegét az alább feltüntetett jogcímekre fordítottuk:

Megnevezés	Összeg (bruttó)
Előadók tiszteletdíja	100.000 Ft
Előadói tiszteletdíjak járuléka	19.800 Ft
Számlás előadói díj	60.000 Ft
Rendezvényszervezés	161.000 Ft
Reklám- és propaganda költség	8.141 Ft
Összesen	348.941 Ft

A támogatási szerződés 17/c. pontjában foglalt kötelezettségeinket teljesítve a rendezvényünkről készített részletes szöveges ismertetőt és képdokumentációt a Magyar Nemzeti Levéltár

honlapján közzétettük és a szakmai beszámolóhoz az alábbi linken mellékeljük:
http://mnl.gov.hu/mnl/keml/hirek/nemzetisegi_sors_komarom_esztergom_megyeben_1945_u_tan_konferencia

Esztergom, 2017. május 16.

Wencz Balázs

Dr. Wencz Balázs

Levéltár-igazgató

Képek

